

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. C.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A quoque, quod iuuet, querere? Hi sunt qui nobis obiiciunt nimium rigorem, & infamant præcepta nostra duritiâ, quòd dicamus dolorem in animum aut admittendum non esse, aut citò expellendum. Vtrum tandem est aut incredibilius, aut inhumanius, non sentire amisso amico dolorem, an voluptatem in ipso dolore aucupari? Nos quod præcipimus, honestum est. cum aliquid lacrimarum affectus effuderit, & ut ita dicam, despumauerit, non esse tradendum animum dolori. Quid tu dicis? miscendam ipsi dolori voluptatem. Sic consolamur crustulo pueros, sic infantium fletum infuso lacte compescimus. Ne illo quidem tempore quo filius ardet, aut amicus expirat, cessare pateris voluptatem, sed ipsum vis titillare marorem. Vtrum honestius dolor ab animo submouetur, an voluptas ad dolorem quoque admittitur? admittitur, dico? captatur, & quidem ex ipso. Est aliqua, inquit, voluptas cognata tristitia. Illud nobis licet dicere: vobis quidem non licet. Vnum bonum nostis voluptatem, vnum malum dolorem. Quæ potest inter bonum, & malum, esse cognatio? Sed puta esse. nunc potissimum eruitur: & ipsum dolorem scrutamur an aliquid habeat iucundum circa se, & voluptarium? Quædam remedia aliis partibus corporis salutaria, velut scæda & indecora, adhiberi aliis nequeunt: & quod alibi prodesset sine damno verecundiæ, id fit inhonestum loco vulneris. Non te pudet luctum voluptate sanare? seuerius ista plaga curanda est. illud potius admone, nullum mali sensum, ad eum qui perit, peruenire: nam si peruenit, non perit. Nulla, inquam, eum res lædit, qui nullus est: viuit, si læditur. Vtrum putas illi malè esse, quòd nullus est, an quòd est adhuc aliquis? Atqui nec ex eo potest ei tormentum esse, quòd non est: quis enim nullius sensus est? nec ex eo, quod est: effugit enim maximum mortis incommodum, non esse. Illud quoque dicamus ei, qui deslet ac desiderat in ætate primâ raptum: Omnes quantum ad breuitatem æui, si vniuerso compares, & iuuenes & senes in æquo sumus. Minus enim ad nos ex omni ætate venit, quàm quòd minimum esse quis dixerit. quoniam quidem minimum aliqua pars est, hoc quod viuimus, proximum nihilo est: & tamen ¹⁶ ob dementia nostram latè disponitur. Hæc tibi scripsi, non tamquam expectaturus esses remedium à me tam serum: liquet enim mihi te locutum tecum, quidquid lecturus es: sed ut castigarem illam exiguam moram, quâ à te recessisti: & in reliquum exhortarer, contra fortunam tolleris animos, & omnia eius tela non tamquam possent venire, sed tamquam vtique essent ventura, prospiceres.

EPIST. C.

DE PAPIRIO FABIANO PHILOSOPHO IUDICIUM, EIUSQUE SCRIPTIS.

FABIANI PAPIRIJ libros, ² qui inscribuntur *Ciuium*, legisse te cupidissimè scribis: sed non respondisse expectationi tuæ. deinde, oblitus de philosopho agi, compositionem eius accusas. Puta esse quod dicis: & effundi verba, non fingi. Primum, D habet ista res suam gratiam: & est decor proprius orationis leniter lapsæ. Multum enim interesse existimo, vtrum exciderit, an fluxerit. Nunc in hoc quoque, quod dicturus sum, ingens differentia est. Fabianus mihi ³ non effundere videtur orationem, sed fundere: adeò larga est, & sine perturbatione, non sine cursu tamen, veniens. Illud planè fatetur & præ-

16. OB DEMENTIAM NOSTRAM.] Gruterus acuit & verè, ò dementia.

EPIST. C. I. FABIANI PAPIRII.] De quo epist. XI. LII. & LVIII. & Seneca pater totum virum describit, & genus eloquij, de quo hic censura: imò requirit in eo, quæ filius excusat & inuenit. Videtis lib. II. Controu. in Præfatione.

2. QUI INSCRIBUNTUR CIVILIVM.] Id est

sci, Politicorum: dignum hercules Philosopho argumentum. At libri quidam, artium ciuilium habent; alij, artium & uilium; quidam, artium iulium; denique, archinilium. Vt suspicio sit remotioris & Græcicæ vocis. An si fortè, ἀντιόων φουσιών? scripsit certè, & citatur eo titulo à Charisso, Causlarum naturalium.

3. NON EFFUNDERE.] Cum impetu videlicet, & turbidè; sed fundere leniter, & cum ordine.

& præfert, non esse se tractatam, nec diu tortam. Sed ⁴ ita, vt vis, esse credamus: mores A ille, non verba composuit; & animis scripsit ista, non auribus. Præterea, ipso dicente non vacasset tibi partes intueri: adeo te summa rapuisset: & ferè quæ impetu placent, minùs præstant ⁵ ad manum relata. Sed illud quoque multum est, primo ad spectu oculos occupasse: etiamsi contemplatio diligens inuentura est, quod arguat. Si me interrogas, maior ille est ⁶ qui iudicium abstulit, ⁷ quàm qui meruit. Et scio hunc tutiorem esse: scio audacius sibi ⁸ de futuro promittere. Oratio sollicita philosophum non decet. Vbi tandem erit fortis & constans, vbi periculum sui faciet, qui timet verba? Fabianus non erat negligens in oratione, sed securus: itaque nihil inuenies sordidum. Electa verba sunt, non captata; nec huius sæculi more contra naturam suam posita & inuicta; splendida tamen, quamuis sumantur è medio: sensus honestos & magnificos habent, non coactos in sententiam, ⁹ sed altius ductos. Videbimus, quid parum recifum sit, ¹⁰ quid parum structum, quid non huius recentis polituræ: cum circumspexeris omnia, nullas videbis angustias inanes. Desit sanè varietas marmorum, & ¹¹ concisura aquarum cubiculis interfluentium, ¹² & pauperis cella, & quidquid aliud luxuria, non contenta decore simplici, miscet: quod dici solet, ¹³ domus recta est. Adice nunc, quod de compositione non constat. Quidam illam volunt esse ex horrido compram: quidam vsque eò asperà gaudent, vt etiam quæ molliùs casus explicuit, ex industrià dissipent, & clausulas abrumpan, ne ad expectatum respondeant. Lege Ciceronem. compositio eius vna est: ¹⁴ pedem seruat, curata, lenta, & sine infamià mollis. At contra, Pollionis Asinij salebrosa & exsiliens, & vbi minimè expectes, relictura. Denique apud Ciceronem omnia desinunt: apud Pollionem cadunt: exceptis paucissimis, quæ ad certum modum, & ad vnum exemplar, adstricta sunt. Humilia præterea tibi videri dicis omnia, & parum erecta: quo vitio carere cum iudico. Non sunt humilia illa, sed placida. ¹⁵ sunt enim tenore quieto compositoque formata, nec depressa, sed plana. Deest illis oratorius vigor, stimuli que quos quæris, & subiti ictus sententiarum: sed totum corpus videris; quamuis sit incomptum, honestum est. Non habet oratio eius, C ¹⁶ sed debet dignitatem. Affer quem Fabiano possis præponere. Dic Ciceronem, cuius libri

4. ITA VT VIS.] *Benè è libris aliquot asseruit Gruterus. Sententia. Age, esto vti dicis, parum compositus aut constructus: nempe philosophum, non oratorem, agit.*

5. AD MANVM RELATA.] *Que audita placent, & statim: non aqùè in manum sumpta, & relecta: cum iudicium morà se collegis, & certius appendit ac librat.*

6. QVI IVDICIVM ABSTVLIT.] *In dicendo rapuit, & velut inuisum traxit.*

7. QVAM QVI MERVIT.] *Accuratà dictione, aut scripitione. Plus illic ingenij, & ignis; hic cura, & intentionis.*

8. DE FUTURO PROMITTERE.] *Viuere posse, & etatem ferre.*

9. SED ALTIYS DVCTOS.] *Meus & quidam, sed tutius. Alij, latius, quod probem, & opponitur breuibus sensibus, & coactus.*

10. QVID PARVM STRUCTVM.] *Compositum: vt supra. At Pincianus mallet, strictum: non ego.*

11. CONCISVRA AQVARVM.] *Refero ad aquas, & minutos Euripos, in canationibus olim, & præsertim æstiuis. De quibus Seneca, De Tranquill. cap. 1. Quid perlucens ad imum aquas, & circumfluentes ipsa conuiuia loquat? Idem Quæst. Nat. 111. cap. xvii. inter opera luxuriæ narrat: In*

cubili natant pisces, & sub ipsà mensà capitur, qui statim transferatur in mensam.

12. ET PAUPERIS CELLA.] *Benè habet. neque aliud est, quàm diuites istos habuisse distinctam etiam Canationem, aut Cubiculum, quod Pauperis cellam dicerent: vbi certis diebus velut tenuem & pauperem victum imitarentur. Vide epist. xviii.*

13. DOMVS RECTA EST.] *Sine vitio est, est minus ornata aut instructa.*

14. PEDEM SER VAT, CVRATA.] *Meo & aliquot scriptis abest vox, seruat: scribunt que vna est, pedem curuat, lenta. Legi possit, pedem curat.* D

15. SVNT ENIM TENORE QVIETO.] *Valde amplectar, quod in quibusdam: sed placida, & ad animi tenorem quietum compositumque formata. Est ipsum, quod pater de illo: lam videlicet compositus & pacatus animus, cum veros compressisset affectus, parum benè imitari poterat, quæ effugerat. Oratio igitur lenis & placida, vt ipse animus.*

16. SED DEBET DIGNITATEM.] *Priores duas voces malè eiecerat Muretus, libris omnibus asseruas. Ego mutem leuiter, sed dabit. Arguè hoc ait: Oratio eius, esto, dignitatem non habet, sed eam dabit. id est, tota honesti & virtutis plena, ista animo inseret, & faciet te magnum & honestum.*

17. QVOS

A libri ad philosophiam pertinentes, pænè totidem sunt, quot Fabiani. Cedam. sed non statim pusillum est, si quid maximo minus est. Dic Asinium Pollionem. Cedam. & respondeamus: In re tantâ eminere est, & post duos esse. Nomina adhuc Liuium. Scripsit enim & dialogos, ¹⁷ quos non magis philosophiæ annumerare possis, quàm historiæ: & ex professo philosophiam continentes libros. Huic quoque dabo locum: vide tamen, quàm multos antecedit, qui à tribus vincitur, & tribus eloquentissimis. Sed non præstat omnia. non est fortis oratio eius, quamuis elata sit: non est violenta, nec torrens, quamuis effusa sit: ¹⁸ non est perspicua, sed pura. Desideres, inquires, contra vitia aliquid asperè dici, contra pericula animosè, contra fortunam superbè, contra ambitionem contumeliosè. Volo luxuriam obiurgari, libidinem traduci, impotentiam frangi: sit aliquid oratoriè acre, tragicè grande, comicè exile. Vis illum assidere pusillæ rei, verbis? Ille rerum se magnitudini addixit: eloquentiam, velut umbram, non hoc agens, trahit. Non erunt sine dubio singula circumspecta, nec in se collecta, nec omne verbum excitabit ac

B punget: fateor: ¹⁹ exhibunt multa, nec ferient, & interdum otiosa præterlabetur oratio: sed multum erit ²⁰ in omnibus locis, & ingens sine rædio spatium. Denique illud præstabit, vt liqueat tibi, illum sensisse, quæ scripsit. Intelliges actum hoc, vt tu scires quid illi placeret; non vt ille placeret tibi. Ad profectum omnia tendunt, & ad bonam mentem: non queritur plausus. Talia esse scripta eius non dubito, etiam si magis reminiscor quàm teneo: hæretque mihi color eorum, non ex recenti conuersatione familiariter, sed summam, vt solet ex vetere notitiâ. Cùm audirem certè illum, talia mihi videbantur: non solida, sed plena, quæ adolescentem indolis bonæ attollerent, & ad imitationem sui vocarent, sine desperatione vincendi. quæ mihi adhortatio videtur efficacissima. Deterret enim, qui imitandi cupiditatem modò fecit, spem abstulit. Ceterum verbis abundabat, sine commendatione partium singularum, in vniuersum magnificus.

C

EPIST. C I.

DE subitâ morte cuiusdam noti: & ex occasione, nihil fidendum aut spondendum nobis. Omnia incerta, ideoque vita bona non differenda. longa autem non optanda: & exagitat Mecænatis turpissimum votum.

OMNIS dies, omnis hora, quàm nihil simus ostendit, & aliquo argumento recenti admonet fragilitatis oblitos, cùm æterna meditates respicere cogit ad mortem. Quid sibi istud principium velit, quæris? Senecionem Cornelium, equitem Romanum splendidum & officiosum, noueras: ex tenui principio se ipse promouerat, & iam illi decliuus erat cursus ad cetera. Facilius enim crescit dignitas, quàm incipit. ¹ Pecunia quoque circa paupertatem plurimam moram habet, dum ex illâ ereptat. Hic etiam Senecio diuitiis imminebat, ad quas illum duæ res ducebant efficacissimæ, & quærendi, & custodiendi scientia: quarum vel altera locupletem facere potuisset. Hic homo summæ

D frugalitatis, non minùs patrimonij quàm corporis diligens, cùm me ex consuetudine manè vidisset, cùm per totum diem amico grauiter affecto, & sine spe iacenti, vsque in noctem assedisset, cùm hilaris cænasset, genere valetudinis præcipiti abreptus, anginâ,

vix

17. QUOS NON MAGIS PHILOSOPHIÆ.] *Est enim philosophiam tractans & promittunt; non tamen a veteri studio Liuius abiit, & Historias atque exempla crebra miscet.*

18. NON EST PERSPICUA.] *Nam & pater Seneca obscuritatem eum ab Arellio Fusco tenuisse indicat.*

19. EXIBUNT MVLTÀ.] *A gladiatoribus, quorum manus Exire dicuntur, cùm parant ferire.*

20. IN OMNIBVS LOCIS.] *Pinciano assentior legenti, lucis. Atqui de obscuritate diximus. Ita: sed splendorem hic rerum accipimus, & dignitatem.*

EPIST. C I. I. PECVNIA QVOQVE CIRCA.] *Idem de Lampide quodam Plutarchus, An se mi sit gerenda respublica: qui interrogatus, Quomodo tantas opes sibi parasset? respondit, Paruas quidem magno, magnas paruo labore. Muretus suggestit.*